

ЗАТОПЛЕННЯ СУБМАРИНИ 31 40 МОРЯКАМИ.

ДЕЯКИ МОРЯКИ ШЕ ЖИВІ.

ПРОВІНСТАВН, Месечуэтс, 18. грудня. — Вчора в ночі наїхав контрторпедоєць прибережної сторожі Подлінг на підводне судно „Ес-Фор“ і затопив його в воді глибини 100 до 200 стп.

Катастрофа случилася з того, що субмарина виринула з води так нагло на дорозі корабля, що корабель не міг звернути в бік, але пігнав просто на підводну лодку. Усю шкочу зробило се зустріння, не відомо; можливо, що розірвало зовсім субмарина, а можливо, що члани обезсилюли її машинерію, позбавляючи її можливості виринути на поверхню води.

Через те, що катастрофа случилася вночі на нещадно, не можна було зараз дістати ніяких ратуночних приладів. Флот на команду сейчас кинулася зрештитувати за ратуночними знаками, нурками й кораблями, і вже в неділю почалася ратуноча акція. В воду спущено нурків, які дістали до субмарини та обстукували її, щоби переконатися, чи нема ше кого в живих. Нурки заявили, що з передньої частини субмарини морьки слабо відступувалися. Мимо цього всі сильно сумніваються, чи доживуть вони до того часу, поки ратуночний відділ дістанеться до них.

Катастрофа сеї субмарини нагадує другу подібну катастрофу, що случилася підводній лодці „Ес-Фіфті Вон“ дня 25. вересня 1925 року, коли через зустріння з кораблем Ровм загинуло 37 людей.

ЛЕТ ЛИНДБЕРГА ПІДНЯВ РУХ У ЛЕТНИЦТВІ.

НОВА НЕВДАЧА ЛІТАКА СІКОРСЬКОГО.

ВАШИНГТОН, 17. грудня. — Линдберг ше далі в Мексику. Його побут, як пишуть мексиканські газети, не мало причинило до наванзання кращих відносин між Мексикою та Злученими Державинами.

Середно-американські держави готують ся до привітання не Линдберга. Панама хоче урядити в себе летничий порт.

Лет Линдберга за Вашингтоном до Мексика був незвичайно сильним товчком для дальшого розвою летництва в Америці. Під враженням сього лету європейською летувною Фоккервіном вдалося zorganizувати летичне підприємство з одним мільоном доллярів капіталу.

Російський інженер Сікорський вилетав на пробний лет свій новий бомбовий літак. Літак, що має перелетити з Нью Йорку до Вашингтону, мусів остіти в Мерленді. Літак неужкоджений.

СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН.

ПІРВАЛИ ДИТИНУ, ДІСТАЛИ ВИКУП І ВБИЛИ ДИТИНУ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 19. грудня. — Минувшого четверга, коли полудня, підійшов до одної приватної висшої школи якийсь чоловік та зявив зарядови, що батько 12-літньої учениці сеї школи, банкір Пері М. Паркер упав жертвою злодійського випадку та просить відпустити дитину зі школи. Заряд сейчас пустив дівчину, і вона сіла на авто незнакомого муштини та відїхала.

Коді дівчина не вернула домів у звичайний час, родина зателефонувала до школи. Звідти їй пояснено, як дівчину випущено до ліжка колишнього батька. Та банкір був здоров і не мав ніякого припадку. Банкір повідомив поліцію, яка стала глядати за дитиною. Того самого дня ввечером до нього наспіли дві телеграми з різних місць, у яких заборонявало банкірови пробувати сувати пляни уводителя через повідомлення поліції. В п'ятницю прийшов до банкіра лист, який приказав йому мати наготові літку викупу у сумі півтора тисяч доллярів та ждати дальших припоручень. Ввечером такій самий приказ телефоном. Другий дзвінок: банкірови кажуть поїхати з викупом на означене місце. Банкір іде, але поліція збирається затримати уводителя. Уводителя не звиняли.

У суботу Паркер дістає знова лист: дівчина просить його ратувати її а уводитель радить йому відкритися поліцію. На прозьбу Паркера поліція вилується, сподіючися зловити уводителя уже, як уводителя доручать дитину.

Ввечером Паркер дістає телефонним остаточно припоручення. Він виїхав на означене місце з готовим викупом. До того місця заряд потім підїхав автомобіль, а на ньому батько побачив дитину. Замаскований муштина сказав йому, що дитина спить, що банкір має дати йому викуп, а він веде дитину та зложить її на травнику перед одною хатою. Батько згодився. Як авто розїхалося відїхало, батьку кинуся обняти ледучку дитину. Дитина була нежива. На її шиї був дріт, затягнений так туго, що як вїрзався в шию дитини.

ЗГОРІВ СОВІТСЬКИЙ БАНК В ПЕРСПІ.

ТЕГЕРАН, 16. грудня. — Згорів тут совітський банк. Огонь розширився з незвичайною скорістю й обхопив небаром цілий будинок. В часі пожеги згоріли цінні документи й великі суми вряща.

Є підозріння, що пожеж повст з підпапу. Перські властї держать одначе цілу справу у великій тайні.

ВІДКРИТТЯ ІНСТИТУТУ МІЗКІВ.

МОСКВА, 16. грудня. — Отворено тут Інститут мізків визначних людей. Головою Інституту назначено проф. Фохта, який ше дотепер розслідує мізк Леніна.

УКРАЇНЕЦЬ ЕПИСКОПОМ НА ВОДИНІ.

Часопис „Нарія“ повідомляє, що на засіданні православного Синоду у Варшаві рішено іменувати на ваканчну катедру у Волині єпископа України.

БОЛЬШЕВИКИ КОЛОНЬЗУЮТЬ ДАЛЬШЕ УКРАЇНУ ЖИДАМИ.

На приказ московських большевївський уряд Радянської України разом з жилищним колонїзаційним товариством „Озет“ випрацював план колонїзації на р. 1928. По сему плану 14.000 жидівських родин будуть поселені в році 1928 в окрузі херсонській, маріямпольській, запорожській і на Криму. Кожда родина має одержати 6 десятин (12 морг.) землі, інвентар (зарядка господарські худоби) та 2000 рублів (1000 дол.) довготермінової позички.

МІЖНАРОДНА ДЕЛЕГАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ РОБІТНИКІВ В ОДЕСІ.

До Одеси прибула міжнародна делегація представників науки, літератури і мистецтва. У складі делегації відомий 17 душ, між ними є відомий румунський письменник Панато Істрати, німецька письменниця Штеккер, японський письменник Акіта й інші. Делегація зустрілася представникам Наркомосу, Українцям, літераторам, науковим робітникам й журналістам.

Від імени Наркомосу делегація вітав проф. Паладіна. Відповідно на привітання, пр. Фоккієвський університет. Онеко сказав: Японське громадянство знайоме з Україною, у творів Шевченка й Гоголя. Українська культура користувється в Японії великими симпатіями. Ми переконані, що ви стоїте на шляху до нового перемог у всіх галузях культурного будівництва.

У розмові зі співробітником Рату Істарті сказав: Тепер не тільки Бесарабія, а й Трансильванія стогнуть під титом румунських гнобителів. А буду щасливий, кодя побачу вільною Бесарабію. Я вирішив залишитися в СРСР, і зокрема поживу на Україні, щоб обв'язатися з побутом українських робітників і селян.

ПЛАНІ ГЛІЩ НЕ ВДАЛОСЯ ПЕРЕПІСТИ ГІБРАЛТАРСЬКОГО ПРОЛИВУ.

ТАНЖІР, Марокко, 16. грудня. — Мисс М. Гаїц, лондонська тайпистка, залишила спробу перепісти Гібральтарський пролив. Вона розпочала свою плаву через пролив від устя ріки Джибу о пів до третього рану. Вдалося їй перепісти лише половину дороги з 27 миль, якї вносить ширина проливу. Мусли вона залишити по 8 годинах дальшу плаву з причини морської недуги. Паниа Гаїц, через цілий час свого перебування у воді, мусіла боротися зі збуреними морськими філіями.

ЯПОНІЯ ЗБРОПЬСЯ.

ТОКІО, 15. грудня. — Японське правительство систематично збільшає свою воєнну флоту. У 1931 році замуде японське правительство побудувати 800 воєнних літаків.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ І ПРЕСИ.

В присутності численних представників культурно-освітніх організацій, видавничств, і Наркомосу відкривалися всеукраїнська виставка книги й преси. Привітальну промову Скрипник, який докладно зупинився на завданнях, що стоять перед виставкою і видавництвами України.

Відповідночи на привітальну промову Скрипника, представник організаційного комітету виставки Родевич зауважив, що на виставці крім книжкової продукції Радянської України є книжки видавництва РСФРР і Західної України. Це дасть змогу порівняти нашу книжку з книжками РСФРР і закордоно та зробити відповідні висновки. Ниці в Станіславові відбувається виставка української книги. Нас тут не пустили й книжкової продукції Радянської України на виставці в Станіславові не репрезентовано. За те ми влаштували на виставці цілий відділ Західної України, що дасть можливість простети певну паралелю між виданням української книжки у нас і за кордоном. Це порівняння буде не на користь закордоно.

ЧУЖОСТОРОННІ КОНЦЕСІЇ В СОВІТСЬКОМУ СОЮЗІ.

Під сю пору мають заграничні держави у Совітським Союзі 110 своїх концесій (підприємств). І так Франція має там 5 концесій (а будівництві, транспорті й промислі) Америка 11, у тій числі 5 концесій у (у паличній), Англія 10 (у тій числі 4 компаній середземн.). Німеччина 31 концесій (у тій числі 11 промислових і 6 торговельних). Японія звернула свою увагу передовсім на копальні заліза й вугля й експлуатує 6 венських рудокопів на Сибірі. До концесій прив'язані є спеціальні права, які регулюють відносини до робітників і ставлять заграничному підприємству в несприятелювучі умовини від тих, серед яких працюють совітські підприємці.

ЗМІНА ГРОШЕВОГО УСТРОЮ В ПОЛЬЩІ.

Зміна грошевого устрою в Польщі зачнется від стягнення з обігу 5 зол. державних білетів, емітованих в сумі 320 міль зол. Часть тих білетів (140 міль.) конвертується на 5-золотові білети Банку Польського, других 140 міль. вибється в срібних 5-золотіках, а дальших 40 міль. зміниться на нікельові 40 міль. Конверсія держ. білетів на банкові потріває 2—3 місяці. Рівночасно держ. монетарія значне чеканить срібні 5-золот., усього має 28 міль.

МУРИНИ ГОЛОВНИМИ СТРАЖКОЛОМАМИ У ВУГЛЯНІЙ ІНДУСТРІ.

Ф. Кінсі помістив статтю у Шкагівській Трибуні, в якій доказує, що вугільний страйк в Америці викликав наплив муринів до вугільних копалень. Мурини кидать себе під сю пору полудесяте стейги й зголюються до робіт у вугляній копальнях за мінімальну вивагроду. Так, приміром, у стейгі Кентокі, вони працюють за 2 доларі денно. Властители не хотять тому давати їм себе роботу жинийми робітникам, і ведуть з ними непримирну боротьбу. Мурини є таким робом найбільшою загрозою для істновання майнерських зній.

Дальше тише Кінсі, що 85 відсотків теперішних страйкколони у Вірджині, Пенсильванії й Колорадо є саме муринами. У стейгах Іллінойс і Індіана нема напливу муринів тільки через те, що до робіт у копальнях приймають там тільки досвідчених майнерів. Нездосвідчених майнерів законці тих стейгів не допускають до копалень вугля. Щоби бути принятими до роботи, вимагають гам належати до зній. У других стейгах також законці не дають. Через те мурини можуть суперничати зі zorganizованими майнерами.

ЗВА МІШЕЙ НА ПОДІЛЛО.

Старокавчесь часописи пишуть, що на Поділло повнялися великі маси мішей, які нищать засів. В околицях Копичинців, Густянина й Скалата розплодилось так багато мішей, що майже зовсім знищили озимину. Також у кременецьких повітв в 9 громадах розплодилось так багато мішей, що з озимини майже нічого не лишилось.

БОЛЬШЕВИКИ БУРЯТЬ ЦЕРКВИ.

Президія московського совіту ухвалила збурити старинну церкву „Трех Святых“ а також три інші церкви, посвячені Матері Божій. На другий рік рішено збурити церкву св. Параскевії. Також славний історичний монастир Стрітенський має бути збурений, а на його місці має бути закладений міський парк (садок). Стара церква св. Єлисавети в палаті Катерини в Царській селі має бути перебудована на театральну саяу. В Туркестані й Бухарі арештовано 48 священників за те, що вели релігійну пропаганду. Іх вилють на Сибір.

РЕШТУ ПРОВІДНИКІВ ОПОЗИЦІЇ ВИКЛЮЧЕНО З ПАРТІЇ.

КОНГРЕСУ У МОСКВІ ВИКЛЮЧИВ З ПАРТІЇ КАМЕНЕВА, РАДЕКА, РАКОВСЬКОГО І ІНШИХ ОПОЗИЦІОНІСТІВ.

МОСКВА, 18. грудня. — Конгрес комуністичної партії, яка тепер кінчить свої наради у Москві, виключила дальших членів опозиції з партії. І так виключено 98 опозиціоністів, між ними Каменєва, Радека, Пятакова, Раковського, Сялугу, Смирнова, Евдокімова, Савронова, Лашевича й Муравьова. Більша часть з виключених се звязатї вороги України і самостійности та відрубности України від Москвичани. Раковський і Муравьов се правдиві кати України, які вимордували тисячі українців в часі, коли мали владу на Україні. Опозиціоністи подїлялися були на дві групи. Одна й друга група згодилася заперестати фракційну роботу, осуджену переважною більшістю партії. Одначе Троцький, Радек, Раковський і Муравьов стояли при тій, що будуть висказувати свої відмінні погляди й боронити їх отверто в межах партії. Група Каменєва думала піддатися без ніяких застережень парторгійній дисципліні й тому її дуже здивувало виключення з партії Сялуги в імени першої групи заявив, що на случай виключення опозиціоністи будуть уважатї себе дальше комуністами і працювати для революційної справи. Сю заяву уважили загально як заповідь, що опозиція не залишить спроби доказувати, що політика адміністрації є ошибочною. Друга група не зложила такої заяви. З Леїнграду доносять, що там виключили 300 членів опозиції.

Конгрес вибрав дальшого секретарем комуністичної партії Сталіна. Центральний Комітет складається з 71 членів і 48 кандидатів. Центр побільшили його до 200 членів. Центральний Комітет має ще вибрати внутрішню кермуючу групу або „політбюро“.

У КАНТОНІ СТРАЧЕНО 14 КОМУНІСТІВ.

УРЯДНИКІВ СОВІТСЬКОГО КОНСУЛЯТУ І САМОГО КОНСУЛЯ В ГАНКОВІ ДЕПОРТОВАНО.

КАНТОН, 17. грудня. — Націоналістичні війська розстріляли тут 14 двач і жінок. Мали вони обтате волосся, а се уважались в Китаю признакою комунізму серед жінок. Арештування й страчення комуністів продовжуються дальше.

Між убитими в Кантоні находяться М. Кіршев і його жена. Кіршев був секретарем М. Бородіна, дорядника націоналістичного правительства. Між арештованими находяться Борис Волин. Він має бути секретарем комуністичної партії в полудевні Китаю й кореспондентом совітської офіційної пресової агенції.

У цілім Китаю назначило націоналістичне правительство реєстрацію усіх чужинців, яка має розпочатися 23 грудня. Реєстрацію переводється на всі території, яка належить до правительства в Нанкіні. Тих, що не зареєструються, депортується до Совітського Союзу. У Кантоні страчено найменше 6 міль совітського консуляту, а інших членів консуляту держать у місській в'язниці. Тепер вже стверджено, що комуністичний загоров в Кантоні має zorganizувати совітський консул.

ГАНКОВ, 17. грудня. — П'ятилітніх членів совітського консуляту й самого генерального консуля Паїтгово, депортовано. Вони вийшли на китайський пароході до Шангаю, а звідтам відїхали їх до Владивостоку.

ПРИНЦ КАРЛО ОРУДІЯМ КОМУНІСТІВ.

РУМУНСЬКИЙ ПРОФЕСОР ЗАВ'ЯЗЬ, ЩО СЕКРЕТАР ПРИНЦА Є БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ШПІОНОМ.

ПАРІЖ, 17. грудня. — Сенатор Д. Драглієско, професор Бухарестського університету, зав'язав у статті в часописі „Л'Авеніст“, підписаний його повним іменем, що „Принц Карло нахвалиться в руках совітських шпіонів“.

У заглаві статті говориться, що Совітський Союз, не можуть викликати замішання в Румунії, постановив використати ситуацію, у якій находиться принц Карло. Його теперішній секретар, Гуго Бахер, який недально обняв свої обовязки, по прогнанню його попередника з Франції, є від многих літ совітським шпіоном. Бахера, за його комуністичну діяльність, мали прогнати з многих країв. З Франції прогнали його в 1921 році, а у 1926 мав він повернути туди назад.

„Румунський карл“, пише сенатор, „без огляду на свої симпатії для Карла, бачив, щоби його пошампан в спокою. Він хоче перевести внутрішню організацію й поліпшити своє критичне економічне положення. До морального й матеріального відродження Румунії не дієтьсясь одначе через державний переворот і суперничство за румунський престол“.

КОШТА УДЕРЖАННЯ ФРАНЦУСЬКОЇ АРМІЇ ЗБІЛЬШАЮТЬСЯ

ПАРІЖ, 17. грудня. — Кошта удержання французької армії збільшуються. Міністерство війни зажадало на удержання французької армії в 1928 році 6.158.000.000 франків. Є се 1.500.000.000 франків більше, як вносила кошта удержання своєї армії в попередні роки. Одначе кошта удержання французької армії є значно менші від коштів удержання німецької армії. Причиною сього є обставина, що німецькі офіцери й жовитри беруть значно більшу платню.

„СВОБОДА“ (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Published daily except Sundays and holidays at 88 Grand Street, Jersey City, N. J. Owned by the Ukrainian National Association Inc. Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Subscription rates table with columns for 'PERIODICITY' and 'SUBSCRIPTION RATES' for various durations like 1 year, 6 months, 3 months.

Address: „СВОБОДА“, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО НА УКРАЇНІ.

Говоримо, що край наш багатий та просторий. Дійсно воно так і є. Прорідні багатства нашого краю величезні, а земля — один з найкращих чорноземів в Європі. Та інша справа, чи українське населення дійсно користується з того багатства свого рідного краю і чи воно так саме багате, як його рідний край. Ось ті питання, на які треба би дати відповідь.

Кількість та характер господарств.

На Радянській Україні було в 1926 році 4,900,437 господарств. З того майже 300 тисяч господарств було без засіву. Отже це господарства жеробрітці. Напівжоробрітних господарств, що мають до одної десятини землі на господарство, маємо рівнож повжаче число, бо близько 600 тисяч.

Порівнюючи розміри сучасних господарств на Радянській Україні з тими-жоробрітними, які були ще перед війною, знаємо наступне:

В 1913 році було 15% господарств, що не мали зовсім засіву, або засівали не більше одної десятини. Так саме й при більшешка кількість їх не зменшилася, а навпаки збільшилася, бо їх тепер є 15.2%.

Друга група господарств з засівом від 1 до 3-х десятин складала в 1913 році 20%, а в 1926 вона зросла більш ніж удвічі й дає тепер 42%. Так само й група більшешка господарств від 3 до 6 десятин, збільшилася з 22% в 1913 році на 28% в 1926 році. Далі приходять значні зменшення середньої площі господарств, що вже належали на Україні до категорії напівжоробрітних господарств.

Отже господарства з засівом 6-9 десятин в 1913 році склали 31% загальної кількості господарств, а в 1926 році кількість їх зменшилася до 8.5%.

З цього виходить, що більшешка земельна реформа мало посприятала бідним селянським господарствам, але зате більше вдарила по середнім господарствам, які були основною сільсько-господарською квіткою України.

інського селянства до рійних колоністів, а не „іза зоологічного націоналізму“ про що так часто говорять рійні вороги українського визвольного руху. Жеробрітне життя селянина та постійний страх перед годовою смертю або вічно напівголодним життям, змушувало українського селянина так уперто боритися за свою землю та невідати тих, що відбирають у нього одиницькі варстат праці.

Забезпеченість господарств основними елементами сільсько-господарського виробництва.

В 1926 році на Україні нараховано 4,057,856 коней разом з лошалями. Це значить, що на одне господарство припадало робочих коней 0.6 штук, що означає зменшення до половини супроти 1916 року, коли при сільсько-господарським перепису аховано на Україні 7,418 коней і 1.2 штук. Отже в часі війни припадало на кожне господарство трохи більше одної коники, тепер половина господарств зовсім не має робочих коней. Можна собі легко уявити, що варта господарства, яке не має коня. На загаль відношення в 1926 році на одне господарство 0.8 штук, а в 1916 році цей показник був 1.5 штук.

До цього треба ще додати, що робочих волів припадало в 1926 році один на два господарства, або 0.6 волів на одне господарство. Отже було майже так само, як було в 1916 році при подвійній кількості коней.

Дійних коров також було значно менше ніж число господарств. На одне господарство припадало їх всього 0.7 штук. Вісь коров дійних, яловичих, телячих та телят в 1926 році було 1.7 на одне господарство, що дає значне зменшення супроти 2.6, як це було в 1916 році.

Тут знову бачимо занепад та нужденність наших сільських господарств. Майже половина господарств не має дійних коров, цієї головної підпори господарства нашого селянина.

Овечь та кіз нараховується тепер на Україні до 10 мільйонів штук. Кількість їх залишилася без змін від 1916 року, коли то припадало їх на одне господарство 1.9 штук.

ріданню з 1916 роком. Тут годиться зазначити, що ховане дробу велося на Україні й давніше примітивними методами й порівнюючи з іншими державами світа, в невеликих розмірах. А тепер вона ще більше підупала. Загалі ці показують, що в 1926 році було всього 28,754,540 штук рійної домашньої птиці. В тим числі було 26,205,942 курей, а решту трохи міленька, качок біля мільона, а інші птиці зовсім міля, яких коло двох соток тисяч.

Для ілюстрації цього уявлюючи дробу пригадаємо, що перед війною вивозило з України рійно всякої птиці до 10 мільйонів штук. Йещ вивозило до трьох мільйонів штук. З продажі дробу, вєшь та пирі мава Україна перед війною до 100 мільйонів рублів, а в 1926 році вона від такога експорту, мава добула не більше 40 мільйонів рублів, хоч ціна пішла в гору.

Ось така то мова цифр, яка багатьома числами, значаюмо коротко, що так само зменшилася й кількість дробу в покійний стан на Україні.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗ ЗАБЕЗПЕКИ

Ньюйорський стейтвий уряд забезпечення проголосив публічно, що жылське запомогеве товариство Ордер оф Брит Амбрагас є невилплате. Найвисший суд ньюйорського стейту, на домагане комішенера, приказав організації подати до трох днів причини, чому вона не мала би бути розв'язана. Організація мала подати судово до відома, що вона таких причин не буде подавати. Значить, організації добровільно годяться на розв'язанне.

Що було причиною такого кінця організації? Чи зівсти стейтвого ексмінера забезпечення, поданого в газетках, виходить, що, як звичайно, причиною є те, що доври організації вносили більше, як її маєтні і приходи. Показується припіром, що організації мала 37,000 доларів маєтку, а доври вносили аж 78,000 доларів, з чого 70,000 доларів се невилплате помертні запомоги. Організації пробувала ратуватися, та підняла була вклади членів, але се мало тільки той наслідок, що члени стали відтяти з організації. За несповна рік з 10 тисяч з верхю чисел остало не цілих п'ять.

Отсі історія показує нам як на долози, що не все обезпечується той, що приступає до запомогивої організації. Треба належати не тільки до організації, але треба належати до виклплати, себто грошево сильної організації. До організації, яка може понести всі зобов'язання, які вона візьме на свої плечі. Саме імя запомогивої організації се не гарантія, що вона потрафить виповнити всі свої гарні обіцянки Коли Жили приступили до невилплатної організації, то другим іммігрантам, що не мають стільки бізнесового хисту, попасти в таку організацію ще легше.

На те, щоби люди захопити від подібних організації, існують стейтвий уряд забезпечення, які переводять відповідний контроль по запомогивих організації. Нашим лолям треба добре салити за вислдами стейтвих контролів. Коли стейтвова контроля скаже, що організації не зможе виповнити своїх зобов'язань, то шкода до такої організації платити гроші, бо забезпечення в такій організації не є ніяким забезпеченням.

Не в ріді буде загадки тут, що стейтвий контролі, переведені час від часу асекурраційними урядами рійних стейтів у канцелярії Українського Народного Союзу, згідно ствержують солідні матеріальні основи та запевнену вилплатність нашої організації. Хто в ньому обезпечить свої дні й жену, той може бути певний, що організації виплатити обіцяну запомогу точно, без проволочки, до центра. Обезпечення в Союзі є справдішим забезпеченням.

При всякій нагоді скла- даймо жертви на Сиротинець - Захист Українського Народного Союзу.

НАЙНОВІШІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ ЯКІ МОЖНА НАБУТИ В КИЯГРИНІ СВОБОДИ: ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука. Ціна... 40 ц. ДРУГА КНИЖЕЧКА (Читанка для II класів). М. Матвійчука. Ціна... 45 ц. БІБЛІЯНА ІСТОРІЯ, о. д-ра Я. Левчицького, Часть I старий завіт; часть II новий завіт... 85 ц. КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крипакевича... 50 ц. Невдовзі маємо одержати ТРЕТЮ КНИЖЕЧКУ М. Матвійчука, котра є вже в друку. Повисші книжки будемо вислати тільки за одержанням належності, а з огляду на їх низьку ціну ніякого опусу дати не можемо. — Замоваля слати на адресу: „СВОБОДА“, 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

В. Будзинський. НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

— Та бо я яє розказую, не до ладу, — Олена звинялася. — Чупальські, коли тільки задувало, бульбюти могли згадувати, з котрим він балакав, не зараз назвав його по імені. Не сказав, що-то він вас бачив. Отже, коли сказав, що ми муж в Чигирині, а гадала, що то справді мій муж. Я гадала, що мій Михайло якесь лихо зазнало до Чигирина, та що він про мене балакав з Чупальніським. Значить, знає, що я тут. Се було страшно. Поразила мене вість, що мій Михайло тут, та що може приїде по мене. Але потому, коли я очунилася, показалося, що Чупальніський мав на думі вас. — Ти йому сказала, що воно не так? — Та сказала, але не знаю, чи добре. Щоби його вивести з беду, та щоби такі сплетні дали не ширшилися, я могла сказати: або правду, або що я ше личлива, або що вже вдова. Я вбирала послідне, та що я в вас наймичка. Чи добре я збриняла? — Очевидно, що тоді треба було вибрати між личливістю і вдовою. Але нащо ти казала, що ти наймичка? Ти не наймичка і не хочеш, щоби люди так думали про тебе. — То що ж мала сказати? — Що-ти в гостині у мене, або що я тебе вивід від мою опіку... Чия ти, і де я тебе знайшов, не питав?

— Де, то тільки на те, щоби підглядати, підслухувати, та чеплять тигунти за язик. Як буде гадати, що ти вмієш держати язик за зубами та мені не сповідаєшся, — то буде мати до тебе більше довіри і скаже тобі неодио так, що мені добує додати знати. Замість він тебе, ти його потягнеш за язик. — Мені він не видався який дивний. — Поживеш, то побачиш. Не вше золото, що світиться. Він зверху гладкий шпатель, а в груді серце сорочкатої гадки. — Добре, що я ніни не дала потягнути себе за язик. — Бережися також пізніше. Будь увічлива, але балакай з ним як найменше. На сім розмова скінчилася. Сотник відповів. Олена лишлася з Юрком і сидючи неподалік на лавці передумувала свою розмову з Чупальніським і сотником. Коли Юрко став марудити, вона встала, щоби його довести до хати і покласти. Глянула за землю, ступила, а миданочою оком замало, пару кроків ступи, пару тупи і ступила, силкуючись розв'язати загалду: — Де моя хуста могла дітисся з голови тоді, коли я запела в обморек. Се було тут, коло палатки. Чепяє під землю не запаралося... Хіба Юрко звив, замість де в куші і там живув. — Юрку! — звернулася до дитини. — Де ти заніс мою хустину? — Юрко ні! — дитина відповіла. — А хто? — Юрко ні. Пан. — Який пан? — Пан, хлопчина відпо-

вів, показуючи рукою в сторону перелазу, куди відійшов був Чупальніський. — Той пан яв? — Юрко кивнув головою, кажучи, пан явкв. Показуючи рукою за пазуху, додав — Пан ту явкв. — Той пан вкрв? — Олена спитала. — Вихав собі за пазуху? — Хлопечек, держачи чотири пальці в губі, кивнув головою. На лиці Олена промайнула усмішка. Олена почула вдоволення, що той вродливий шпатель вкрв її хустину. — Добре, що Юрко ще не вміє говорити. Не скаже батькові. А як скаже, то так, що сотник, не знаючи, в чім діло, не зрозуміє.

хав. Не було як упередити вас. Може насочне, як в себе до дома? Може, як ви лишалися до його жіночки? Була авартура? Бачу, ви щось дуже скоро вернули. Коротко балакали з ним. Може й цілком не балакали? Без пращання відіхали від него? — Ось самі бачите, як я зможу на вас покладатися! На вас і на ваших зведівців, Чупальніський воркує сердито. — Вибачайте, пане підстаросте, але в сім ділі ні я, ні мой зведівці не заробили собі на докір. Стукала сказав, що вповоду Хмельницький виїде до Чигирина. Чи не так було? А що в самім Чигирині сотник скорше полагодав свої діла, як зразу думав, то се може мою вина, або вина Стукала? Як ви мали діло, гм, гм, до Хмельницького, так може він мав діло до вас. Колиж чинив, що вас нема в Чигирині, то йому вже нічого було салити тут. Як хто винен, то ви ємі, бо не поділяли, щоби тут щось задержав сотника аж до вечера. — Ну, ду. Досте вже того. Се पुєсть, що він скорше вернув, бо в цілком не зійшовся з ним. Але й всі інші вісти, які приписує Стукала, варти тільки, що вість про те, що сотник буде в Чигирині аж до вечера. — Справді? То Хмельницький не привіз собі нікої дівчинки баби? Ні херувина, ні вівчак? — Якусь привіз. Але се не його жінка. То якась вдова і його наймичка... До дітні! — Вона вам так сказала?

(Сільська бача).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВІКЛАД КНЯГИНИ КРАПОТКІН ПРО ЦАРСЬКУ І СУЧАСНУ РОСІЮ.

Дочка помершого недавно в Москві звісного анархиста-теоретика, князя Крапоткіна, загостила до Америки й дає тепер відчити про царську й теперішню Росію. Такий відчит дала вона у мінуту п'ятицілою ввечерю у Конгресіонал Чорч у Джери Сіті. Говорила вона багато про царську Росію, про закриття селян, про їх страшну біду, темноту, про недостатку шкіл і про страшні події на царських дворах в останніх літах панування царя Миколи II. Описує она була о бибі, останні російські революції, березневу й жовтєву, в 1917 році. Вона говорила, що большевики, прийшовши до влади, самі буйні той гадки, що не удержаться доволу, найбільше кілька місяців. На думку княгини Крапоткін большевики удержались при владі лише завдяки альянтам. Ти послідні так перестрашались соціалізму, що попустили Росію внаслідок додї і через те скріпчили там комуністичний лад. Страшною гадолову у теперішнім Радянським Союзі завинили Злученї Держави й Велика Британія. Вони не хотїли дати Росїї, по революції, зерна на засїв, хоч про те старалися кооперативні й земства й годилися, щоби ті держави мали контроль над тим привезеним зерном. Радянська система управлї державою не є зла; лиха є лише автократія й диктатура одної комуністичної партї над 140 мільйонним населенням Союзу. Прелетентка критикувала теперішню систему виборів до рад, тобто по російським совїтам. Голосовання є явне й з початку відбувалося під загрозю смертї з сторони большевицького урядова, що переводив державу. Такий урядовець вивер коло себе на столї революнер і відчитував лістув кандидатури. Опися птався хто проти них. Ніхто не відважувався голосувати проти, бо урядовце мїг його сейчас застріляти як контрреволюціонера. Селяне маютья тепер далєко краще як за царських часів.

Зате робітники не заробляють більше як за царських часів. Пересїчно заробляють вони 30 доларів місячно. Щодо релїгїозності серед селян і робїтників, то вона удержалася далєше і у Совїтській Росїї. Для церкви тепер навіть краще, бо вона переродилася. Теперїшня релїгїознїсть є правдива, випливаюча з переконання. Шкіл є тепер більше як за царських часів, але всі вони мають велику недолі-

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ.

І. «Ноба»

У своїх двох перших повістях: «Людина» і «Царівна» — обговорює мною в першій частині отсєї моєї праці про Кобиланську *) — наша письменниця намагалася в тісній зв'язку з ідеалами новітнього жіночого руху змалювати нам типи українських дівчат, що не хотїли бути залежними від лавки майбутніх чоловіків, задумували власною рукою добутти собі ширшу освіту та кусника хліба, і так дїяти до життєвої самостійності. Значить — Кобиланська вивела тут перд нас письменницькі подобї жінок, які на одні епохи свого часу чарували представників революційної думки про потребу повної обнови традиційного життя-буття українського жіноцтва, віднесення степеня його освіти і його духовної культури, та про його право самовизначення в рішачих питаннях особистої долї. Дух нової часу, нових потреб і нових бажань, людинам зазначається так жагучою опозицією нової покілності проти старовісних понять в логах темних батьків і таких же вихованців молодї, втворюючи гострий

розрїз між обома сторонами. Бо в одному і другому з наведених перших оповідань Кобиланської ті підстаркуватї батьки й виховники вважаються у своїм тупому консерватизмі багачку мудрїшними, ніж їх діти та вихованці, вони їняють самостійної пошування цих же своєрїзних, вони їняють до зреволюціонованої молодї лонї не лавки й лоти там, де саме треба їм виявити як найбільш люблячого розуміння. І що Кобиланська не пом'ялася, маючи на увазі, у своїм мергачкуму отупінню безпораднїй консерватизм деяких наших батьків у 80-их та 90-их роках переловної доби, на це доказом єс хочби такіх знаєць нашого чайновїсного оповїдання, як видана недавно «Українським Прларором» повість «Дурнї дїти»**), в якій дурніми дітьми лють нашї нїшнї галицькї батьки саме тих, що проти вїсї заїтї польського ката хотїли боротися за волю Рїдного Краю. Але наша славна письменниця не хоче

завантатерої дїтей*). Яхновиче ва іменно теж не надто щасливо за своїми дванацятирічними дітьми. Чомуж? Бо її діти лдуть здебільшого своїми дорогами, не дивлячись багато на славетні родові традиції, та слухаючи голос своєї душі та голосу своєї кровї. Але прегарна провідна ідея нашого твору саме в тім, що хоч батько, о. Яхнович, повний горесного гнїву змагається проти «нерозумного» похотування матерї над дітьми, що в жерби і гризоти вмирає, що стара мати зберігає бідним дітям свою глибоку любов до них, і хоч почуває вона гразд далекосягїлїте того або дорично з їх іноді нерозважних дорїв, або такіх простих пороків, то встакї намагається вона порозумїти, виправдати і прощати все. Тому на самому початку повісті читаємо як motto вражачої слова с. Яхно з про любов. І-тому і в безпосередній характеристї Яхновичевої такїй сильний наголос на її любовї до дїтей. «Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

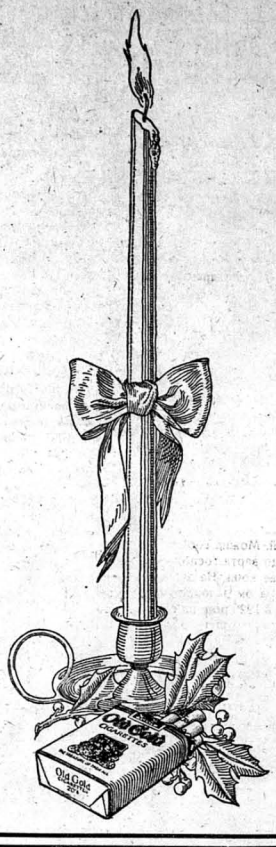
«Вона любила — читаємо раз — усіх однаково, гордилася і любувалася ними, а тільки була за них така сильна і видавчана, що здавалося, була їз самою судьбою ставала до боротьби, щоби їм лише добра добути».

*) Дивї фєлєтїон у «Свободї» нїсїл 183-188 з. п. р.

**) Повїсть «З є мїя» обговорює зв'язку з цїєю мужїцїнськї оповїдань Кобиланськї. — О. Г.

*) По тому переказу була «Ноба» дружинно тебїського паря Амфїона і мала дванадцятьох дїтей, яким гордилася, що стїпала себе вїсїце «Лїти, матери бога Аполлона в богинї Артемїї. В кару за те Аполлон убив єїсн очн Нобу вїсї ті дїти стрїями, нїсїє чого Нїба з великого гора перемїлилася в скелу, з якої водно текли слїзї. — О. Г.

*) Коли в своєї часу перебувала в кулеві мїсївостї Любїв (в Галичинї), то там она Matka-Polka, матронка з 50, була прємлетом обоканїлї цього рїду лїцькїх Дон-Жуанїв, з яких неоди хвалили її лїсько. А в неї бура вже єїна академія. — О. Г.

OLD GOLD'S ПЕРШЕ РОЖДЕСТВО

як члена Родинного Кружка у всіх закутинах краю.

Ви курці були дуже добрі для OLD GOLD. Ви виробили їм популярність, котра обхопила цілий край вздовж і поперек.

З початком 1927 ся ліпша і гадїша цїгаретка поширилася в пару хвїлях на Сходї.

Однак дїсєс OLD GOLD розкохаться скоро у всіх закутинах краю.

З нагоди прихотдичого свїточного сезону шїлемо всім «Нашї желаннїя і поджук».

Нехай Рїздвїни свята будуть для вас милими так як ви зробили милими OLD GOLD'S.

W. Lorrillard Company

малюючи, котрїй підїє публїчно на сторїнах «Свободи» справу організації українського банку в Америцї.

Банк, це інституція, яка на зверх виказує творчу силу нації, її багатство та розвиток, з чим все, не лише капїталїстичний, але й культурний свїт все числїться і числїться буде.

Ми це бачимо наглядно на Америцї, котрої долїяр є всевладним паном на шїдому свїтї, а зокрема на жїлах, до рук яких сїлїваються капїтали-свїта.

Тому й Українцї, маючі хоч один сїй банк, пїдїєслися бї матеріалїно, економїчно й політїчно.

А це зробити легко і кочне треба зробити!

А чому?

В календарї У. Н. Союзу на 1928 рік є поданий поїменний спис українцїв-фаховїцїх, купцїв, артїстїв, і т. п. (хоч там лиш мала частина).

Значить Українцї поступають вперед, здобувають собі шїраш то більше кращї позиції в жїттю.

Як такі оперують певним капїталом, а будучи в «бїзнесї», користуються рївнож певним кредитом, а маючі це, роблять певний фїнансовий оборот, що дає їм певний зиск.

Капітал мусить бути дїєс інвестованим! — А де? — Звичайно в банку.

— А чїм? — В чужїм! Корїстає з цього отже чужїй банк. Беручи вкладку банк платїть 4%; а даючи позичку з інвестованих грошїв, числїть 6%; зїскає отже 2%. А чїй банк? — Чужїй!

Кредит, кочнеча позиція в торговлї. Кредит дозволяє торговцїв користуватїся товаром на певний період часу за відповїдним процентом, або дає змогу користуватїся банковими грїшми, викредитованими на нїт (ексель) на три чи шість мїсїцїв. Корїстає з цього очеvidно торговцїв, але не може це бути бє користї і для банку. А для якого банку? — Чужого!

Всі ці обороти, фїнансовї манїпулїції дають зиск не лише торговцям, але і банкам.

А яким? — Чужим!

Поодинокї звичайнї смертнї люди, мусять також дєс дїлати грошї. Однї — званивають в паночко, або кладуть за обра-

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ В АМЕРИЦІ.

Розумна й хохвальна гадка приїшла до голови тому про-

решення і самостийнї робїтницїв, слуга і хранїтельска сїмї. Шокожїтєва труднїцїсть українськїх мужїцїн не щось, чого не вїспїає ніка пїсня, не передає нїке слово. І такаж сама герїока жертовного труду — українська робїтниця-полетрака. Але і в колїх українськїх інтелїгенцїй жїнка не перстає бути чорноробом жїттєвої праці, чого доказом хохїбї ті безокочнї поколїння польськїх жїнок в нас, які здебільшого виховали всю нашу теперїшню інтелїгенцію, а між ними на окрему згадку заслуговує тип галицької вдови по свєнцїцїку.

Хто з нас не знає, як важкї злїднї доводилося переживати такїй нїодї молоденькїх удовї, що без пенсії, без власної хатї, без нїякої допомоги від нікого виховувала своїх дїтей і виводила їх на люди — сама одна, тяжкою працює своїх їдемовних рук? І хто з нас не знає, як праведно жїли ті українськї свєщенїцї вдови, в повнім відрєченнї і аскетизмї дїтя, начєб на вікн забулї, як ї вони тїлькї люде і земськї ества?

(Кочєть булє).

„Зоремо поле, Посїєм яреє зерно, А сплє дощик незабаром, З мїлє пробудїться воно.

„Зерно посїє, Облїє золотом поля, І потече їзнову мелом І милоком свїтло зємля. І все мїне, що і прїко було, Настануть давнї роки».

Ст. Руданський.

звї; нїшї, наскладавши, дають рїзним обмїанцям; а третї складають в банку на 3 чи 4%.

Виходить, що добре мати грошї в банку, а ще лїпше, віддай, бузобом мати грошї в «своїм банку».

„Свої грошї» в «своїм банку», «Своїми грошїми користуюсь мось самї, «свої» торговцї, кооператив, товариства а й приватнї особи. Вїзначючи грошї зї «своїм» банку, платїмо проценти собі, витїаємо самї зиск.

На свої «своїх» доброблюються «свої» дєто ми самї! Банкїрї знають, що варта мати свїї банк! Є в ньому колїсальний зиск! До тепер з нас самих користуються не ми самї, а чужї!

Чїм ми не всєтї самї для себе щось зробити? Чїм ми вжє «тїкї» невправотї? Чїм не вїрїмо собі?

Колї хто так думає, так він грубо мїлїться; а хто це голодїть недєдовї до себе, так він не варт жїти; а колї хто пїдїдає проти українськїх еснотї, так він «здарово» брешє! Бо вона колї не лїпша, то цілком певно не гїрша від щєсот других народїв.

Ми маємо шїлком, лїсно, єсї данї на це, щоб «осудувати, єсїї банк і провадити його, успішно та есно!».

У нас є тепер багато фїнансово образованих людеї, як краєвих так і амерїканськїх. 1) Значитьє фаховї сил є 2) Капітал є теж в наших руках. 3) Є «бїзнесменнї», торговцї. 4) Є і щєршї по чужїх їнстїтуцїях. 5) Однїшнї приватнї, що вкладають і значають грошї по чужїх. 6) Значитьє, є заповнення грошї свого банку будучи в оборотї, а тим самим принєсуть зиск для їнвесторїв.

Маючі такаї інстїтуцію, українськїй загаль будє встанї нераз витїягнїти з металї свого чєловїка, котрого загнали в цю лєтєж якрз рїжнї «чужї бїзнесменнї».

Кромї цього, коло цього банку може розвиватїся центральне, «Будївельно-позичкове Товариство», а далєше і народна кооператива — а навїть — Торговельна Палата Українцїв.

Маючі отже такаї фїнансовї сили, будемо встанї забезпечувати нашї вкладкї в старокраєвї банки, а радше асїгувати бїльшїй кредит краєвим нашам банкам. Ми їх заратуємо в критичних хвїлях, а самї ще зїскаємо бїльшїй процент.

А найважнїше, навчїмось шанувати себе самих, бо зрозумїємо, що і ми щось вартї, можемо щось зробити та повірїмо в свою жїтєздавнїстї!

І робїтник, фаховї і вєчнї під народною контролею (це вашї дїтї!) докажуть, що ми єснїй нарїд і гїлїцї дєвїря в великому дїлї.

П. Ковальчик, Лїндєн, Н. Дж.

ЯК ОРГАНІЗУЄ ПОМІЧУ ДЛЯ ПОТЕРПІЛИХ ВІД ПОВЕНІ.

Детройт, Мїш. Заходом Комїтету Злучених Товариств скликається вїче в справї нестєсїя помїчї потерпїлих від повенї в Західній Українї. Вїче відбулєтьє 25 грудня в галї парохїяльній під нїслом 3464 Сїднї 2-її. Початок вїча о годинї пїлї. На вїчу будуть промовати позамїсїєсї бєсїднїи. Просїтьє товариств, котрї мають зїбрання на сєй дєнь; щоби не робили своїх зїбрань «прїшїли на вїче». Комїтет має єсїдуючу заяву: Хто їз громадян має убрїти, котрє не жївїє, просїтьє подєдувати для потерпїлих від повенї. З убрїтаним і обую просїтьє згодуватися до касїєра Комїтету під нїслом 4117 Сїлпєрт Ст., до О. Яремчука, на Вєст Сїд.

Кождїй, хто почуває себе Українцем повинен прїйти на згаданє вїче і піддержати українськї справу.

Комїтет із Злучених Товариств Несєня Помїчї Потєрпїлих Українцїв.

